

הטבל של תרומה גדולה ודין הפרשתה מדין תרומת מעשר ויצטרכו מוקף מדין הפרשתה של תרומה גדולה, וזה כתוב כאן בזהרמותם ממנו, דבעינן מוקף מטעם תרומה גדולה שיש בהפרשה זו, וניחא דברי הראב"ד בזה.

בענין טבל הטבול לתרו"מ להפריש ממנו ת"ג

הרמב"ם פ"ה מה' תרומות הי"ג המפריש תרומה ממע"ר שלא ניטלה תרומתה וכו' אין תרומתו תרומה עכ"ל ומבאר המ"ל דברי הר"מ דמיירי שלא ניטלה תרומה גדולה אבל תרומת מעשר כן הפריש, ומחדש לן הר"מ שאינו יכול להפריש מטבל שהוא טבול רק לת"ג ולא לתרומת מעשר על מק"א על טבל שהוא טבול גם לתרומה גדולה וגם לתרומת מעשר כיון שמקצת הטבל כאן מתוקן לגבי תרו"מ, וכן מפרש במשנה תרומות: ולא נטלה תרומתה פירוש, תרומה גדולה אבל תרומת מעשר כן נטלה ולא יכול להפריש מזע"ז. ומיירי המשנה שהקדימו בכרי והוא מפרש שהראב"ד ג"כ אינו חולק על הר"מ.

אולם הר"ש גריס במשנה שנטלה תרומתו ומיירי שהקדימו בשבלין ופטור מתרומה גדולה ולפיכך אינו תורם ממנה ת"ג על כרי של טבל, ודוקא שנטלה תרומתה ז"א תרומת מעשר אבל לא נטלה תרומת מעשר אע"פ שהוא פטור מת"ג יכול להפריש על כרי שהוא טבול לת"ג ולתרומת מעשר ולהפריש עליה ת"ג, דתניא בספרי: מניין לכן לוי שרצה לעשות מע"ר תרומה גדולה מנין שהוא עושה ת"ל כי את מעשר בניי אשר ירימו לך מיכן שאם רצה לעשות תרומה לאחרים עושה יכול אפילו ניטלה תרומתה עושה אותם תרומה לאחרים ת"ל את מקדשי ממנו, בזמן שקדשי בתוכו עושה אותו תרומה לאחרים אין קדשי בתוכו אינו עושה תרומה לאחרים ע"כ ת"ד, והמ"ל תמה דדין זה כמו זר נחשב לו דמאחר שמעשר זה אינו טבול לתרומה גדולה איך מפריש ממנו ת"ג על טבל הטבול לת"ג, וכן מקשה מהא דגטין דכור מעשר יש לך בידי חיישינן שמא עשאו תרו"מ למקום אחר. ולמה לא חיישינן שעשה ת"ג, לפי דברי הר"ש דיכול להפריש ת"ג על מקום אחר? ודעת הר"מ דלא כהר"ש דכן מפורש מדבריו בפ"ג הכ"ב: וכן המפריש ת"ג צריך שיהיו הפירות טבולין לתרומה ע"כ.

והנה הרש"ש הק' דדברי הר"ש סתרי אהדדי דהר"ש בחלה פ"ג משנה ט' ז"ל: וא"ת היכי משכחת פרנסה ממק"א וא"נ מיירי שם דטבל שהורמה ממנה ת"ג וכו' אבל הכא הרי לא הורם ממנה כלל ע"כ. הרי, מפורש יוצא מדבריו שלא יכולים להפריש מכרי שטבול לתרומת מעשר תרומה גדולה?

ונ"ל לפרש את הענין דהנה בירושלמי ריש חלה על המשנה דאלו חייבין בחלה, הביאו מימרא דר' אבהו דמעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מת"ג, ומסיק שם הירו' כשמירח והפריש אח"כ תרומת מעשר, אבל אם הפריש תרומת מעשר ואח"כ מירחו לא, ועוד מפרש שם דדוקא שהפריש מן המעשר גופא תרומת מעשר אבל אם הפריש ממק"א אינו מחויב בת"ג. ודברי הירו' צריך ביאור דהנה לפי מה שהוא סובר דמע"ר שהקדימו בשיבלין פטור מת"ג א"כ מה הבדל יש בין קודם מירוח לאחר מירוח ובין ממקום זה, להפריש ממקום אחר. וצריך לחקור בדברי הירו' דהאי דינא דמ"ע שהקדימו בשבלין מה שפטור מת"ג שלומדין מהא דכתיב "והרמותם תרומה לד'" ולא תרומה ותרומת מעשר, אם זהו פטור כהכרי כמו הקדש והפקד להפקיע מת"ג, או הפירוש שבעצם יש כאן חיוב תרומה גדולה רק התורה פטרתו מחיוב הפרשה משום דההפרשה של תרומת מעשר פוטרת גם הת"ג ונחשב כמו שהפריש ת"ג ע"י הפרשת תרומת מעשר. ובאמת הכרי של מע"ר. טובל גם לתרומה גדולה אלא זה הוה רק פטור נתניה והיינו שבהפרשתו ובנתיתו של תרומ"ע משלם גם חיובו של ת"ג, ולפ"ז אפשר להסביר את הירו' דכאיזה אופן אמרינן שנקרא תשלומים גם עבור הת"ג דוקא אם מפריש מניה וכיה אבל אם מפריש ממק"א צריך להפריש ת"ג לחוד כיון שזה לא הוה פטור אלא תשלומין ובאמת נקרא שיש כאן תרומה גדולה, וכן החילוק השני בירוש' בין קודם מירוח לאחר מירוח משום דלאחר מירוח כיון דנתחייב גם בתרומה גדולה ולפיכך התרומת מעשר מקרי גם תשלומין בעד הת"ג אבל קודם מירוח לא.

ולפ"ז מיושבים גם דברי הר"ש ולא סתרי אהדדי, וגם תמיהת המ"ל, דזה ברור שאם נפטרה הכרי מת"ג מפני שהפריש ת"ג אין סברא להגיד שיכול להפריש על כרי שחייב בת"ג כיון שאינו טובל לזה וכסברת המ"ל, אבל הר"ש דמפרש את המשנה שהקדימו בשבלין הרי באמת יש בה חיוב תרומה גדולה רק שבהפרשה ונתניה דתרומת מעשר פוטר אותה ונכלל בזה גם תשלומי דת"ג א"כ הוא הדין אם הפריש מן הכרי על מק"א הטבול לת"ג ג"כ פוטר אותה מת"ג, אבל הר"ש בחלה שם מיירי התנא שהפריש ת"ג וא"כ אין בכרי כלל תרומה גדולה א"כ שפיר לא יכול להפריש על כרי שחייב בת"ג, שלפ"ד צריך לומר דדברי הספרי הם דוקא בהקדימו בשבלין דבזה לא הוה פטור בעצם הכרי על ת"ג רק שבנתית תרומ"ע נכלל בזה גם חיובא דת"ג א"כ יכול שפיר להפריש מכרי של מע"ר על כרי שמחויב בת"ג וזה ברור.

ונראה דהנה המ"ל בפ"ג מה' תרומות הו"ג מסתפק אם הרמב"ם סובר כמו הירושלמי ומסיק שהר"מ לא סובר כהירוש', ומביא ראיה מברייתא דמייתי בפ"ק דביצה: בן לוי שנתנו לו שבליים במעשרותיו עושה אותם גורן וכו', ואי כדברי הירושלמי איך קנסו ללוי להפסיד עבור כהן, דלפי דברי הירושלמי

אם מפריש לפני גמר מלאכה מחויב גם בתרו"ג, הירוש' ילמוד את הברייתא דהוי דין גמור דאיתקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה שצריכין מן הגמור, וכמו שמוכח שם בברייתא גופא. והי' לפ"ז נ"מ בדין דלרבא דטעמא משום קנס לפ"ז אם ישראל הפריש ת"ג לפני תרומת מעשר ואח"כ נתן מעשר ללוי בשבלין אין קנס ויכול להפריש תרומת מעשר משבלין אבל לדברי הירוש' שזה דין גמור מפני שמקשינן תרומת מעשר לת"ג צריך לעשות על הגמור אפי' הפריש ת"ג קודם זהו ת"ד, וכן בריטב"א ריש הל' חלה הוכיח שהבבלי אינו סובר כשי' הירושלמי, ולפ"ז אפשר לומר בדברי רש"י בביצה דף י"ד שרש"י מפרש את הקנס מפני שעבר על איסור תורה והקדים מעשר לתרומה גדולה, ובמנחת חנוך הקשה דדברי רש"י כאן בביצה סותרים למש"כ בשבת דף קכ"ז שרש"י מפרש שם דאם הקדים מעשר בשבלין אין כאן איסור מקדים מעשר לת"ג מפני שלא נתחייב עוד בת"ג ובאמת בירוש' תרומות פ"ג מסתפק בזה.

ונ"ל דזה ברור על עצם דין דמקדים מעשר לתרומה כיון דלא הוי עדיין מירוח אין כאן דין דמקדים מעשר לת"ג כיון שלא נתחייב עוד, אבל כיון דרש"י מפרש בסוגיא זו דמה ששמו טובלו זהו מדאורייתא וחייב מיתה לא כהירושלמי בתרומות ספ"א שנסתפק בזה ומסיק דלא הוי אלא מדרבנן, א"כ רש"י אזיל לשיטתו כיון דהוי מדאורייתא א"כ במעשה הפרשה נעשה כמו מירוח וטובל מדאורייתא, א"כ אפשר שיש גם איסור של מקדים מעשר לתרומה, אבל הירוש' לשיטתו דסובר דשמו טובלו לא הוי רק מדרבנן יתכן כיון שאין חייב להפריש ת"ג בשבלין אין כאן דין מקדים מעשר לת"ג, אפילו במע"ר שנתן ללוי, כיון דללוי גופא שמו טובלו לא הוי אלא מדרבנן, ובסוגיא דשבת דברי רש"י סוברים דהפטור הוא על עצם הכרי ולפיכך סובר שאין כאן איסור משום מקדים מע"ר לת"ג. ובאמת צריך להבין דלמה יהיה דין מקדים מעשר לת"ג בעצם הכרי של הלוי דהרי בירוש' שם נסתפק בנשרף הכרי ואינו יכול להפריש תרומה גדולה אם הוי איסור של מקדים מע"ר לת"ג כאן באמת הוי כמו נשרף הכרי כיון דבוה יש פטור של ת"ג דהרי הפריש בשבלין, וצריך לחלק בין נשרף הכרי שאין ממה להפריש א"כ אין כאן איסור מה שמאחר שהרי אינו מפריש ואין לו ממה לאחר, אבל במע"ר שהקדימו בשבלין שבאמת לפ"ד הירושלמי כמו שהסברנו לא נפטר כלל מת"ג אלא שהפרשת ונתנית תרומת מעשר כולל גם החיוב של ת"ג וא"כ באמת יש כאן חיוב של ת"ג אלא שתרומ"ע פוטרנו א"כ אינו כנשרף ושייך שפיר דין מקדים. וידידי הרב ר' אברהם ליס טען בזה טענה עמוקה דלפי דברינו שהסברנו את הירוש' דבאמת לא נפקע החיוב של תרומה גדולה אלא שעכשיו זה נכלל בסדר ההפרשה של תרומת מעשר, יתכן להיות שאין כאן איסור של מקדים מעשר לתרומה כיון שעכשיו זה נכלל בסדר ההפרשה של תרומ"ע והוא אחר מעשר ראשון, ואפשר לומר דזה

גופא מה שמשנה סדר ההפרשה של ת"ג ולהכליל אותה בהפרשת תרומ"ע זה גופא איסור הוא אבל זה לא נמצא.

ודברי רש"י בעצמו משמע שאינו סובר כהמ"ל וסובר דהסוגיא אפי' מטעם קנס יכול להיות, וכפי פירוש הירוש', מפני שרש"י מפרש הקנס מה שמקדים מעשר לתרומה, ולפ"ז אין קושית המל"מ דהק' כיון דהטעם של הרמב"ם שמפיקע את חיוב הת"ג אבל לרש"י הטעם מפני שעבר על איסור תורה של מקדים מע"ד לתרומה יכול להיות שחכמים קנסו אותו לעשות גמר מלאכה, ולפ"ז אפשר לומר דהרמב"ם והר"ש לא פליגי דהר"ש אזיל לשי' הירושלמי דכהקדימו בשבלים לא נפקע עצם החיוב של ת"ג ולפיכך יכול להפריש על מקו"א אבל הר"מ לא פסק כהירוש', כמו שמפרש המ"ל, וא"כ מעשר ראשון שהקדימו בשבלים הרי נפקע עצם החיוב של ת"ג והוי פטור וכמו שכבר הפריש ת"ג ולכך אינו יכול לעשות תרומה על מקום אחר ודוק.

בענין מירוח עכו"ם

כתב הרמב"ם פ"א מתרומות הי"ג וז"ל: וכן עכו"ם שגמר פירות ישראל, הואיל והדיגון ביד עכו"ם אינן חייב בתו"מ אלא מדבריהם עכ"ל. מבואר מדבריו שאפילו היו הפירות בשעת המירוח של ישראל, מעשה המירוח של העכו"ם פוטרם. והטור פליג עליו וסבר דהעיקר תלוי במי שהפירות שלו בשעת המירוח. והוא מיוסד מירושלמי חלה פ"ג שהובא מתוספתא: תני ר' יהודא מלואו של ישראל ופועלים עכו"ם עושים בתוכו — חייב בחלה, מלואו של גוי ופועלי ישראל עושין בתוכו פטור מן החלה, ובגמ' מנחות ס"ו מדמי תרומה לחלה לענין מירוח וגלגול, ומכיון דחזינן דלענין חלה הכל תלוי במי שהפירות שלו א"כ ה"ה לתרומה.

והקשה ברי"ט אלגזי סוף פ"ד מבכורות אפסק השו"ע דבהל' תרומות (סי' של"א) פסק כהרמב"ם דאם מירח עכו"ם פירות ישראל פטור, ואילו בהל' חלה סתם כהטור דאם גלגל עכו"ם עיסת ישראל חייב בחלה, ונמצאו דבריו סותרים אההדי, עיי"ש שהאריך בזה.

והנ"ל, דהנה בירושלמי שילחי פ"ק דחלה וכן בתרומות יש מחלוקת ר"י ור"ל בממרת הכרי של חברו שלא מדעתו דלר"י נטבל ולר"ל אינו נטבל. וביאור מחלוקתם נרא' פשוט, דכיון דמצינו דמירוח פוטר אם נמצא ברשות העכו"ם וההקדש באותה שעה, הרי לנו דגם המירוח פועל בחלות איסור טבל, וממילא יש להסתפק בחלות זה אי חל הוא ממילא אם רק נעשה המעשה ע"י כר חיובא, או דהחלות תלוי גם בדעתו של בעל הכרי, אבל במירח שלא מדעתו אינו מתחייב.